

De plek van zorg

Lamia Kocaman

In Ukkel, aan de rand van het Zoniënwood, heeft het Brusselse bureau 51N4E een woonverblijf gebouwd voor volwassenen met een meervoudige beperking. De eerste fase van het ontwerp is rond.

Je betreedt het complex via een bestaande villa, die momenteel de administratie huisvest. Vervolgens kom je direct uit op een zonovergoten terras op straatniveau met een warme houtafwerking. Op deze verdieping bevinden zich het dagcentrum en gemeenschappelijke voorzieningen. Op de bovenverdieping zijn er slaapkamers voor mensen die zelfstandiger functioneren. Daar is er een royale gang voorzien die bedoeld is als een soort voortuin of salon bij elke kamer en die ontmoeting aanmoedigt. De onderste verdieping is het meest intiem en komt uit op de tuin. Hier bevinden zich de slaapkamers voor bewoners met een intensievere zorgbehoefte en lagere tolerantie voor prikkels. Dit niveau is dan ook het rustigst en is afgestemd op de noden van de gebruikers.

Het project is opgericht door Tous Ensemble Handicap, een vzw met een duidelijke visie. De filantroop en oprichter gelooft dat mensen met een beperking recht hebben op een levendige omgeving die deel uitmaakt van de maatschappij, een standpunt waarin velen zich vast kunnen vinden. Het project zoekt vanuit die visie een balans tussen een luxueuze villa en een huiselijke zorginstelling.

Het project springt eruit in de buurt. Het bevindt zich aan de Kasteeltjeslaan, de duurste straat van België. Dit roept de vraag op of een minder dure locatie misschien een centrum met

meer buitenruimte, eerder dan een achtertuin, mogelijk had gemaakt, of een centrum waar meer mensen van zorg konden genieten.

Er is een zeker verlangen om met de buurt te connecteren. Er is een pad dat bezoekers van de ene kant van het perceel naar de andere laat wandelen, bedoeld om ontmoetingen te bevorderen. In de praktijk moet je goed zoeken om het pad te vinden en voel je je niet meteen welkom. De ingreep roept ook twijfels op of de bewoners met zorgbehoeftes en het personeel hier wel behoefte aan hebben. De meeste burens hebben al een grote tuin en toegang tot het nabijgelegen bos. Samen met een serre in de tuin, zou er in een volgende fase nog een bezoekerspaviljoen komen, voor de witte villa. Het is de vraag of die de bewoners niet meer zal verstoppen, tegen de ambitie van het project in.

In het huidige discours rond zorginstellingen staan integratie, huiselijkheid en ruimtelijke inbedding centraal. De sombere toon van de zwarte baksteengevel en de felgele raamkozijnen maken dit geheel echter niet per se huiselijker. Binnen vinden we grijs linoleum, beige muren en witte stalen ventilatieroosters – juist typisch voor institutionele zorgarchitectuur. Hoe pragmatisch ook, het is een gemiste kans dat het warme hout van de buitengevel bijvoorbeeld niet terugkomt in het interieur.

Tous Ensemble is een project met een vooruitstrevende visie, een doordacht organogram en aandacht voor specifieke noden. Tegelijkertijd roept het esthetisch en ruimtelijk vragen op, waardoor de ambitie in de praktijk niet zichtbaar wordt.